

AR ROUE GRALON A KÆR IS

« A la-ouñ m'eo bezzet ker Is
« Nous ket c'avec par da Bariz. »

En Escoptl Kerne, e lec'h ema brema mór Douarnenez, e voa guechal eur guær vras meurbet, hanvet Is.

Eur voguer ledan ac huel, gant selujou houarn he difenne deus ar mór. Er gæur-ze ne velet, e touez an dud pinvidic nemet dizurs, goall exempl a fallagriez. Gralon, pehini a cho-me neuze en Is, a voa Roue Breiz-Izel. Bet e voa brezeller en e iaouanquis, a rust en andret e zujidi; maes en he gosni, sclerijennet dre er feiz christen, e teuas da vezan douç, evel eun oan. Hirvoudi a re aliez var dizurson Is, a var a vuez dirollet a rene e verc'h ar brinces Athès gant an nob'ans iaouanq a guær, a deus ar vro hanvet, hirio, Kær-Ahès, pehini a voa dezi a leve.

En amzer-ze, ive, e oa en Breiz-Izel, daou abostol zantel, daou vignon da Zoue, Sant-Caourentin, kenta Eskop a Guemper, a Sant-Guenole (1), kenta abad a Landevennec; aliez ho devoa prezeguet ar feiz er guær a Is, a gourdrouzet ar Roue Gralon, abalamour d'an droag-obero, d'an torfejou a d'an injustiçou a ret, bemdez, e pales e verc'h iaouanq; mes goab a ret anezo, ac ar Roue, semplet dre an oad, nen devoa mui a c'halloud avoalc'h evit arreti dizurzou ker bras.

Doùe a skuizas, er fin, o velet Is caledet en e lec'hejou, ac a roas da anaout da Æl Breiz-Izel, e vignon Guenole, penos, eb dale pell, ar guær gær-ze, a vije bezzet gant ar mór. Ker-keut, Guenole a bignas voar e varc'h, ac a redas da guær Is, o sonjal c'hoas disarmi koler Doue. Maes tremenete voa an amzer a druez. P'a en em gavas an abad santel, var dro anter-noz, selujou Is a voa digor, ac ar mór a c'hrose spountus, o tiruillal var an dud, an tier ac ar palechou. Guenole ne allas savetei nemet Gralon eb ken, deus a behioi e veler c'hoas roudou treid ar marc'h e roc'h Garrek.

Ahès, merc'h fall ar Roue, kiriek a revin Is, a voë troet e *Muri-Morgan*, anter maouez ac anter pesk. Pa bar al loaz, he c'hlever c'hoas aliez o cana, var mór Douarnenez, a uz revinou ar guær veuzet. He daoulagad a zo evel diou stereden, he bleo evel an aour, he gouzoug ac he diou vrón ken guen ac an erc'h, ac e mouez melodius a laka da gouskat dœe e chalmou evelze, martolodet ar vro, ractal m'he c'hlevont, a lavar entrezo gant spouron: « Tee'homp. Ahès a zo savet deus he pbalès, « ar guall amzer na ma ket pell, a ma taleomp, e vezimp tolet, « kousket var ar rehyer. »

Kær Is ne ma mui evel Sodôme, Gómor a Babilon; ac hirio ar mor a ruill dreist he fen.

Da zao-eol, Gralon, o veza pignet, gant Guenole, var tein Nene-Hom, a dolas, ac'hane, eur zell truezus var e lerc'h: Maes ellec'h ma edo ar guær gær Is, ne velas mui nemet mór

(1) *Guen-all-e, Oll-e-Guen* (il est tout blanc) hanvet evel-ze gant e vamm, ar Santez Ven, abalamour ma ca eur luguel koant a fur, Sant Guenole, dre e vertuzion, en deus merilet an hano caër a Æl Breiz-Izel (l'Ange de la Bretagne).

Douarnenez, ac e kouezas d'an daoulin evit trugarena! Doue
ac ar Verchez da veza savet e vez.

Pa savas divar e zaoulin, e velas dindan an heol, o loguerni,
Ru-men-golou, pe Men-ru-ar-Golou, var pehini e vije sacrificet,
tud veo, a bob mis, eur buguel bian e hoas eus ar vrôn. Neuse,
benzet en he zaclou, ac e zaou legad savet e trezeck an En, e
lavaras d'he vignon santel el cimetier e namal impard ul

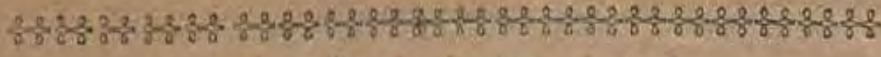
Var ar men ru zont, consoret da eun Doue barban, me ar
râs sêvel eun ilis dañr d'ar Verchez, ac el teac'h, ma skuitter
eur goad da Teutales, o skuitte. Ma ar guir Doue he gragoub
eur Breiz-Izel. *Graton a zalc'has mañ da bro-massa, a beleyenjar, Bayanct, a
o-veza, en em revoltet, pa veljont despen, templ an Doue, a
Teutales, ar Roue christen ho zochas e kaver Argeho pomast
Vretoumet convertisset.* *Gonde beza gret e heden, var Mene-Hôm, ar Rose, Graton
a heuilas Guenele da abaty Landevennec, savet gantan, eun
neubent blaveziou kentoc'h. Diarog kement ze, e ar de-wal
e hoas roet e balès, en Kemper, da Sant Coourant, a pehini
en devoa loretel maon dezan a de compagnhez, gant eun
tam deus he besk bian. El plac ar palès-ze, e ma beza
caser cathedral Kemper.*

Graton a dremenas e Landevennec, ar rest eus e suer, teuc
eur bialjent garet, a galies e ze gant e vignon ker da Remengol, a
da pedi evit e hobl, an *Itro-Varia-Romed-Oll*. Beza en devoa
an eur d'he guelet brudet baran pevar e horn Breiz-Izel, a
o vervel etre divrech, Sant Guenole e Landevennec, e recotti-
mande e ehe da Zone, en eur lavarat gant libians eun ab eun
eun d'ar *Itro-Varia-Romed-Oll* a Micil ouzin na zin da goll.

Chouezec kant vloas a zo, a haoue, ma e ataro Graton, ac
ar Vretoumet, pere zo, bepred, ma a seiz ac a galon, ho deus
d'hoas idoj, eus ho poue doza ac eus e vignon Sant Guenole.
Mañ ma e hancvesen guelloc'h histor ho bro gaer, parboñ da
zot an Brindet, da bardon Itras Remengol, a pa veion tuñ
Donarnenez, Mene-Hôm, Landevennec, tour hucillis miraculus
an *Itro-Varia-Romed-Oll*, a lavar sent an da eougen ho daouka-
gad, e eun valè gant respect, var douar an Santac ar Kottane.

Ar vignon dilezet, an c'infanvezet, paour ar beorien mons,
sourdardet Breiz-Izel, e creis tan ar brezol, ar vartholadde var
ar mdr bras e safol, an oll d'ad alliget e gomf, a galon ac a
speret, darn en ho soanniou, darn e dangeriob, darn adhen
dizesper, e darn d'ed, var gouela ar maro, ho deus sonj eus
ho mam doue a mad, a galies e leveron dezi gant, cadante d'
gant sejan en he galloud, ho en he madeleza an d'oll eun

Itro-Varia-Romed-Oll, patronez Breiz-Izel,
Pedet evidenn, mirio a pa rankimp mervel
Pedet evid Breiz-Izel, evit ar Vretoumet,
Ho deus ho caret, ho car, ac ho caro bepel.

A, skeiz...
Eil m'o...
Hi deuz...
Euz palez...
GUERS

AR ROUE GRALON A KÆR IS

E ma levez...
Euz, en roue...
Euz an hool, e par Ahès...

Var ton : *Judic ac Holofernez* ; pe var ton : *Bocen Elliant*

Er Plijadur hoc'h er palez-man,
 E Mev'ed ehoell a potret ehan,
 Er Plijadur hoc'h a nozvez ehan,
 Petra zo neve, e ker Is,
 M'ar de ken drant ar iaouankis,
 A m'ar de van ar biniou,
 Ar bombard ac an teñnaon,
 E zate?
 He oll izili a zevge,
 N'eus e ker Is, Petra neve,
 Rac ar festou-ma ve bemde,
 N'eus e ker Is nemet traou eoz,
 Rac ar festou-ma ve bemnoz.
 Bojennou dreiz zo diyoumet,
 E zor an ilizou serrat
 A, var ar beorien e voela,
 E losker ar chacz d'ho drañla.
 D'ho c'hozek vha an oll verc'het,
 N'ho deus Doue met ar pec'het,
 A, da pber he gurunen,
 E roont ho c'hiera rosen.
 Ahès, m'ere h'ar Roue Gralon,
 Tan an ifer en he c'halon,
 Er pap kenta deus an diroll,
 A drein d'he c'heul ar goer da gell.
 Sant Guenole, gant kalonad,
 So bet m'eur vech e k'ant he zad,
 A, gant dañlon, an den Doue,
 En eus lavaret diarikoue :
 Er roue Gralon, laka eves,
 Er d'an dizuzon a ren Ahès e
 Er Rac nemet ve an amzer
 Er Pa skuillo Doue e g'eter.
 Er El lec'h m'a voa c'hoazdek kent,
 Er E vo n'ez e scrijhadek den,
 Er El lec'h m'a voa kanoennou,
 Er E vo n'ez e scrijadenou...
 Ac ar roue far, spouronet,
 E verc'h en deus bet kalennet :
 Mæs diskaret dre ar goñni,
 N'eus mui a ners da stourm outi.

— 4 —

A, skois gant rebechou he zad,
Evit m'ont d'eus he zaoulagad,
Hi deus gret, gant droug sperejou,
Eur palès caër lost d'ar selujou.

Eno, gant he amourouchen,
E ma fenos an abaden,
Eno, en aour ac er perles,
Evel an heol, e par Ahès...

II

• Plijadur dec'h er palès-man,
• Merc'hed chentil a potret skan,
• Plijadur dec'h a novez grën,
Eme eur Prinç en eur antren,

Ar Prinç a zougue dillat ru,
E varo e voa hir a du,
He oll izili a verve,
Ac e zaoulagad a zeve.

Ra viot deut mad estranjour,
Eme Ahès gant eur bek flour,
Ia, ra viot deut ar guella,
M'ar c'hanveit an traou falla.

Neuze em bo digomer mad,
A respontas an divroad :
Rac me er fall zo ken disket
Ac an ini n'eus e c'hrouet.

A kerkent Ahès d'er pidi
Da ober eun dro zancz ganti,
Ac an oll, a eneb Doue,
Goassan ma c'hallent a doue.

Pa voa d'an abaden-ze fin,
Danser Ahès, en eur c'hoarzin,
Ac en eur zevel he zion skoa,
A lavaras : « n'ouzoc'h netra !... »

Kerc'hit din-me deus a gær Is
Verseillon santel an Ilis,
Kerc'hit croas ha crucifiet
Eun hosti sacr, ac e velfet !...

Ahès a respontas timad :
Cavet, vint e chapel va zad,
Rac va zad diot c'hoaz a gred
En trompler ze a Nazareth !...

Tri a redas e ber amzer,
Ac a ziskaras an Auter,
Ac an traon sacr a voe douguet
Entre daouarn du ar pec'het.

Ar Prinç ru, raetal m'ho guelas,
Agreis e galon a c'hoarzas,
Ac a lavaras c'hoas ennan :
« Plijadur dec'h er palès-man !... »

— 5 —

Da guenta, a doliou botou,
E vrujunas ar vesseillou,
Goude flastras ar grucifi,
Ac e krènc'has var an hosti !...

A varne, gant an oll e noas,
En eur gana : « Mallos d'ar groas !!!... »
E ras, e seis stum dishenvel,
Dansou ar seis pec'het mervel.

Kerkent ar palès a grenas,
Ac ar c'hurunou a strakas,
Ac, a dreus ho zellou nec'het,
E skoás tân glas al luc'hed.

« N'a c'houi vel, eme ar Pring ru :
« Me laka Doue var e du !... »
Ac e lavarent gant glac'har :
Ahès he deus kavet he far !...

III

Pa voa fin dar sacrilejou,
Messenger an droug sperejou,
Chomet e eunan er palès,
A dostaas da gâout Ahès :

« Va douçik koant, merc'h da Gralon,
« A muia karet va c'halon,
« A nâffen me ket eneb guis
« Guelet alc'houe sklojou kær Is. »

— « Va zad a zoug en e guerc'hen,
« An alc'houe aour deus eur chaden,
« A va zad brema zo kousket,
« A kaout an alc'houe n'allan ket. »

Mæs en d'he zreid a 'neum strinkas,
A d'he dornik flour a bokas,
Ac he chalmas dre e zellou
Carguet a dâñ ac a zaëlou.

IV

Heb goud ar pezh a dremene,
Neuse, eur pennad ac'hane,
En e balès, ar Roue kos
A voa kousket e creis an nos.

Kampr paour Gralon ne voa enni,
Netra nemet eur grucifi
Deuet a zorn eur mignon ker,
Sant Caourentin, escop Kemper.

Netra nemet eun Aviel,
Roët c'hoas gant eun den zantel,
Roët dean gant Guenole,
Evel eur merk a garante.

— 6 —

Kaër en e gossil, Naloun d'el
 E kouske Roue Breiz-lzyl
 Ac, en dro d'e dall, e vleo guen
 A re, dispak, eor gurunen

Neuze, Ahès, an Brincès fall,
 Evel pa yje skoët dall,
 Sioul, en e gampr, dre urz Doue,
 A deu da laenes an alc'houe

En eur vale, yar hek he zroad,
 Ar vere'h a dosta skan d'he zad,
 A goustadik, deus e guere hen,
 E ten, e c'hoarzin, ar chaden.

V

Piou a deu d'ont gant ar euz,
 Pignet var eon blinkade du,
 Ac en d'an d'ou lamp var e gusin?
 Ken a strink an tan deus ar vein?

Hennes eo messenger Doue,
 Digasset en Is-dar Roue,
 Hennes eo abostol ar Feiz,
 Sant Guenole, karet e breiz

Tostat a ra e c'haloupat,
 En e zero deo e vaz Abad,
 Ac eur stol gour var e zad ven,
 Ac eur e'blec'h tap en dro d'a ben.

N'eur gavel en d'or ar pales
 E pini e kousk tad Ahès,
 Divar e vare'h an den santel

A c'hlay, en nos, a voès huet :
 « Gralon, Gralon, sao heb dale,
 « Sao evit heuilla Guenole,

« Sao evit tec'hel deus ar mor,
 « Sklajou Kaer Is e zo digor!

Ac ar Roue kos, trubuillet,
 Er mes e vele zo saillet :
 « Din-me, din-me, va marc'h prima!...
 « Siouas ! Peurgollet ar guer-ma!...

A gant glaz hat, e ber amzer,
 E kerz da keul e vignon ker,
 A, var ho lere'h, en eor h'voda,
 E klevont ar mor e ruitat.

Neuze ar Brincès dirrollet,
 He amourdis ganti kollet,
 Dre gwañts, g'glei a'vazeo,
 A nede dispaket he bleu

Maas pa glec'haou lamp ar c'hezek
 Arang amon e tinedek
 Dre al luc'had, gant nec'hamant,
 E c'hanve he zad ac ar zant.

« Va zad, va zad, ma em c'harit, »
 « Var ho marc'h skan ma c'homerit ! »
 Ac, eb respont, an tad tenet
 A zav e vere'h var an hiltet.

Kerkent a mor a vuanna
 A Guenole, en eur grenadon
 A gri : « Gralon, t'ol an diaoulze, »
 « Divar tailler da hiskane ! »

Rouskoud e hoas, leun a enkres,
 An tad a zalc'h ar beo'hyres ;
 Mes ar sant a ra sin ar groas
 A deu a sko gant e vaze.

Kerkent mestras an draug speret
 A ruill en hostiou fularet,
 Ac e cleo tost ar Roue koz
 Eur c'hoarzin skilte' e creis an noz.

Mes, rentet skanvoc'h, heb dale
 E saill prim da c'heol Guenole,
 Ac e varc'h, gleb e beder dale,
 A lamp deus ar mor en douar.

IV

Da zac-heol, ar Sant a Gralon
 A bigue var lein Mene-Hom,
 Pinj, e dreid ebars en trez,

Ar Roue Breiz-Izel

A c'hane, Roue Breiz-Izel
 Var e lerc'h a dolas eur zel :
 Mes, el lec'h Is, gant he dek dor,
 Ne velas mui nemet ar mor.

« Eur gaer em boa deus a gaera
 « A ceta hi et da n'ea !... »
 A e galon oll a frañs,
 A e zaoulagad a voelas.

« D'an daoulin, eme Guenole,
 « Gralon d'an daoulin gant-me. »
 A gralon, didan e c'blac'har,
 A goe dan daoulin d'an douar.

Ac eno, dispak e vleoguen,
 Ac e dall pleguet er boultren
 E lavare c'hoas ar Roue :
 « Ra vo gret bolonte Doue !... »

Pa-zavas divar he zaoulin,
 Dindan tan flam heol ar mintin
 E velas, a dreuz e zaclou,
 E luya Men-ru-ar-goulou.

Var ar men-ze hon tadou kos
 A skuille goad d'eun Doue fos,
 Ac ar Roue, e ber amzer,
 A lavaras d'e vignon kerz, noinnad

— 8 —

« Du-on, e memor a guer Is.
 « Me a rai sevel eua Iis
 « Ac, evit testi d'an oll,
 « M'he galvo Iis Remengol (1)

 « Pa vo an doueou maro,
 « A koët meur a goat dero,
 « Eun den, deus ar pevar avel,
 « A tevio d'y, pobl Breiz-Izel.

 « Racvar dolmen ru deus ar Teutatès,
 « Me lakei da rën ar Ver'hes,
 « Ac, evit henori ar Groas,
 « E c'hordrenin eur pardon bras.

 « Eno, an oll dud affliget
 « A gavo d'ho foanniou remed,
 « A Silvidiguez d'ho ene,
 « Dre c'hraç Mari, guir vam Doue.

 « Neuse, mar be sonj a Gralon,
 « E vo lavaret a galon :
 « Bras ar burzudou a zo bet
 « Ebars en amzer dremenet !

Peden ar Roue Gralon.

Itron Varia Remengol,
 Mirit ouzimp na zaimp da goll ;
 Pedit ive, ho mab Jesus,
 Ma vezimp gantan evurus.

— Itron Varia Remengol,
 C'hui eo Rouanez ar bed oll,
 C'hui eo hor mam, hor Batronès,
 A ni ho meulo da jamès.

(1) Remengol, da lavaret e *Remed-oll*. Ar Roue Gralon a c'henchas 'hano
 payen, Rumengoulou, *Ru-men-ar-goulou*, pe *Men-ru-ar-goulou*, en hano
 christen a *Remengol*, d'eus a lehini ar batrones, a zo hanvet an *Itron-Varia
 Remed-oll* (Notre-Dame de tout remède). Abalamour da burzudou liras a ra
 bemdez, eno; ar Ver'hes, a baoue amzer ar Roue Gralon, betec hiro.